

ΤΖΩΡΤΖ Α. ΣΤΗΗΡ (1909-1944)

Ο ανταποκριτής της εφημερίδας *The Times*, υπογράφει το διασημότερο ρεπορτάζ που γράφτηκε στην Ισπανία. Με ακρίβεια και κατηγορηματικότητα κατήγγειλε τον μαζικό και συστηματικό γερμανικό βομβαρδισμό μιας πόλης, με σκοπό την εξόντωση του πληθυσμού. Παρά το γεγονός ότι η εφημερίδα *The Times* δημοσίευσε την αντίαπόκριση σε μία στήλη των εσωτερικών σελίδων - η *The New York Times* όμως χτύπησε τον τίτλο στο πρωτοσέλιδο - προκάλεσε τις οργισμένες διαμαρτυρίες των ναζί, αλλά άνοιξε δρόμο στην αλήθεια. Ο Στήιρ ένοιωσε ότι η εφημερίδα του δεν τον στήριξε, σταμάτησε να γράφει, κατατάχτηκε στον βρετανικό στρατό και σκοτώθηκε λίγο αργότερα, σε ηλικία μόλις 35 ετών.

Τις Δευτέρες είχε λαϊκή αγορά στην Γκερνίκα, μια μικρή πόλη, 10 χιλιόμετρα από τη θάλασσα, που θεωρείται η πατρίδα της ελευθερίας των βάσκων. Μπροστά στην περίφημη βελανιδιά της, οι βασιλείς της Καστίλλης ορκίστηκαν να σεβαστούν τα δικαιώματα των βάσκων. Το πρωί της Δευτέρας, 26 Απριλίου, ήρθαν στην Γκερνίκα αγρότες και κτηνοτρόφοι της περιοχής, παρά το γεγονός ότι το μέτωπο ήταν κοντά. Στις τέσσερις και μισή το απόγευμα, οι κωδωνοκρουσίες ανακοίνωσαν ότι πλησίαζαν αεροπλάνα. Είχαν ήδη προηγηθεί κάποιες αεροπορικές επιδρομές, αλλά η Γκερνίκα δεν είχε βομβαρδιστεί ποτέ. Τα Χάινκελ 111 της Λεγεώνας Κόνδωρ βομβάρδισαν επίμονα την πόλη και μετά βάλθηκαν να πυροβολούν τους κατοίκους που έτρεχαν τρομοκρατημένοι, προσπαθώντας επί ματαίω να φτάσουν στα καταφύγια. Πραγματικά κύματα αεροπλάνων κατέφθαναν ανά εικοσάλεπτο, ρίχνοντας βόμβες των 500 κιλών. Στη συνέχεια, σε νέες επιδρομές, έριχναν εμπρηστικές βόμβες. Υπήρξαν 300 νεκροί και η πόλη ρημάχτηκε, αν και η βελανιδιά έμεινε άθικτη. Ο Πάμπλο Πικάσο, που είχε ήδη αναλάβει να ζωγραφίσει μια τοιχογραφία για το ισπανικό περίπτερο την Διεθνή Έκθεση των Παρισίων, έδωσε οικουμενικό χαρακτήρα στην φρίκη της Γκερνίκα, με το έργο που άρχισε να ζωγραφίζει μόλις άκουσε την είδηση.

Η τραγωδία της Γκερνίκα Ισοπεδώθηκε ιστορική βασική πόλη, στασιαστές πιλότοι πυροβολούν πολίτες

Η Γκερνίκα, ο παλαιότερος οικισμός των βάσκων και επίκεντρο της πολιτιστικής τους παράδοσης, ισοπεδώθηκε τελείως χθες το απόγευμα από αεροπορικές επιθέσεις των στασιαστών. Ο βομβαρδισμός αυτής της πόλης, που βρίσκεται πίσω από τις γραμμές του μετώπου, κράτησε ακριβώς τρεις ώρες και ένα τέταρτο, κατά τη διάρκεια των οποίων ένα ισχυρό σμήνος αεροπλάνων, αποτελούμενο από τρία γερμανικά μοντέλα, τα βομβαρδιστικά Γιούνκερ και Χάινκελ και τα καταδρομικά Χάινκελ, δεν έπαψαν να ρίχνουν βόμβες των χιλίων λιβρών (453,6 kg.) στο χωριό, και επιπλέον, πάνω από 3.000 εμπρηστικά βλήματα αλουμινίου των δύο λιβρών (0,907 kg.). Εν τω μεταξύ, τα καταδρομικά υπερίπταντο του κέντρου της πόλης για να πυροβολούν τους πολίτες που έτρεχαν να βρουν καταφύγιο στους αγρούς. Πολύ σύντομα, όλη η Γκερνίκα ήταν στις φλόγες, εκτός από τον ιστορικό Οίκο της Διοίκησης, με τα πλούσια αρχεία του για την βασική φυλή, όπου συνεδρίαζε το παλιό βασικό κοινοβούλιο. Η περίφημη βελανιδιά της Γκερνίκα, το γέρικο και ξερό κούτσουρο των 600 ετών και τα νέα του βλαστάρια, αυτού του αιώνα, έμειναν άθικτα. Εδώ, οι βασιλείς της Ισπανίας έδιναν όρκο να σεβαστούν τα δημοκρατικά δικαιώματα της Βιθκάγια και ως αντάλλαγμα, έπαιρναν υπόσχεση αφοσίωσης, ως προστάτες με τον τίτλο του Κυρίου, όχι Βασιλέως της Βιθκάγια. Ούτε ο ιερός ναός της Αγίας Μαρίας υπέστη ζημιές, εκτός

από μια ωραιότατη συνοδική αίθουσα που επλήγη από εμπρηστική βόμβα. Στις 2 τα ξημερώματα σήμερα, όταν επισκέφθηκα την πόλη, καιγόταν απ' άκρου εις άκρον και προσέφερε ένα φρικτό θέαμα. Το αποτέλεσμα της φωτιάς μπορούσε να γίνει ορατό από τα σύννεφα καπνού που υψώνονταν πάνω απ' τα βουνά, σε μια απόσταση 10 μιλίων (16 km). Όλη τη νύχτα τα σπίτια γκρεμίζονταν, μέχρι που οι δρόμοι μετατράπηκαν σε τεράστιους σωρούς άλικων αδιαπέραστων ερειπίων. Πολλοί από τους επιζήσαντες πολίτες πήραν τον μακρύ δρόμο από τη Γκερνίκα για το Μπιλμπάο, σε παλιά κάρα με συμπαγείς τροχούς, που έσερναν βασικά βόδια. [...] Με βάση τον τρόπο εκτέλεσης και την κλίμακα της καταστροφής που προκλήθηκε, όπως και λόγω της επιλογής του στόχου, σαν τον βομβαρδισμό της Γκερνίκα δεν υπάρχει άλλος στην στρατιωτική ιστορία. Η Γκερνίκα δεν ήταν στρατιωτικός στόχος. Ένα εργοστάσιο παραγωγής πολεμικού υλικού έξω από την πόλη, έμεινε ανέπαφο. Το ίδιο και δυο στρατώνες που βρίσκονται σε κάποια απόσταση από την πόλη. Η πόλη βρίσκεται μακριά από τα μέτωπα. Κατά πως φαίνεται, σκοπός του βομβαρδισμού ήταν η καταρράκωση του ηθικού των πολιτών και η εκ βάθρων εξαφάνιση της βασικής φυλής. Όλα τα γεγονότα επιβεβαιώνουν αυτή την εκτίμηση, αρχής γενομένης από την ημέρα που εκτελέστηκε αυτή η επιχείρηση.